ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (tretia komora)

z 11. septembra 2008 *

Vo veci C-279/06,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 234 ES, podaný rozhodnutím Audiencia Provincial de Madrid (Španielsko) zo 16. júna 2006 a doručený Súdnemu dvoru 27. júna 2006, ktorý súvisí s konaním:

CEPSA Estaciones de Servicio SA

proti

LV Tobar a Hijos SL,

SÚDNY DVOR (tretia komora),

v zložení: predseda tretej komory A. Rosas, sudcovia U. Lõhmus (spravodajca), J. Klučka, A. Ó Caoimh a P. Lindh,

* Jazyk konania: španielčina.

generálny advokát: P. Mengozzi,
tajomník: C. Strömholm, referentka,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní zo 7. júna 2007,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

— CEPSA Estaciones de Servicio SA, v zastúpení: A. Martínez Sánchez, J. Folguera Crespo a F. Lorente Hurtado, abogados,

— LV Tobar e Hijos SL, v zastúpení: A. Hernández Pardo, M. Gaitán Luján a S. Beltrán Ruiz, abogados,

— Komisia Európskych spoločenstiev, v zastúpení: K. Mojzesowicz, ako aj E. Gippini Fournier a F. Castillo de la Torre, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 13. marca 2008,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 81 ES a článkov 10 až 13 nariadenia Komisie (EHS) č. 1984/83 z 22. júna 1983 o uplatňovaní článku [81] ods. 3 Zmluvy na kategórie dohôd o výhradnom nákupe [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES L 173, s. 5, – oprava – Ú. v. ES L 79, 1984, s. 38), zmeneného a doplneného nariadením Komisie (ES) č. 1582/97 z 30. júla 1997 (Ú. v. ES L 214, s. 27, ďalej len „nariadenie č. 1984/83“).

2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi spoločnosťou CEPSA Estaciones de Servicio SA (ďalej len „CEPSA“), žalobkyňou v konaní vo veci samej, a spoločnosťou LV Tobar e Hijos SL (ďalej len „Tobar“), žalovanou v konaní vo veci samej, týkajúceho sa nevykonávania zmluvy o výhradnom nákupe uzavretej medzi týmito dvomi spoločnosťami zo strany spoločnosti Tobar.

Právna úprava Spoločenstva

3 Nariadenie č. 1984/83 vylučovalo z pôsobnosti článku 85 ods. 1 Zmluvy ES (teraz článok 81 ods. 1 ES) určité kategórie dohôd o výhradnom nákupe a zosúladené postupy, ktoré obvykle spĺňali podmienky stanovené v odseku 3 uvedeného článku z dôvodu, že tieto dohody a zosúladené postupy mali vo všeobecnosti za následok zlepšenie distribúcie výrobkov.

4 Odôvodnenia č. 5, 6, 13, 15 a 17 tohto nariadenia stanovovali:

„5. keďže dohody o výhradnom nákupe uvedené v tomto nariadení majú vo všeobecnosti za následok zlepšenie distribúcie; umožňujú dodávateľovi naplánovať predaj svojich výrobkov presnejšie a s väčším predstihom a predajcovi počas dohodnutého obdobia zabezpečujú pravidelné zásobovanie; dotknutým podnikom je tým umožnené obmedziť nebezpečenstvo fluktuácie trhu a znížiť distribučné náklady;

6. keďže tieto dohody podporujú predaj výrobku a umožňujú intenzívne pôsobiť na trhu v dôsledku toho, že dodávateľ sa odplatou za výhradný nákup zo strany predajcu vo všeobecnosti zaväzuje prispieť k zlepšeniu štruktúry distribučnej siete alebo ku kvalite a úspešnosti predajných služieb; takisto podporujú hospodársku súťaž medzi výrobkami rôznych výrobcov; keďže označenie viacerých predajcov, ktorí sú povinní odoberať výrobky výlučne od dodávateľa a znášajú náklady na podporu predaja, služieb zákazníkom a uskladnenia, často predstavuje pre výrobcu najúčinnejší alebo dokonca jediný prostriedok ako preniknúť na trh a čeliť konkurencii iných výrobcov;…

…

13. keďže [zmluvy o dodávkach piva a zmluvy s čerpacími stanicami] sú vo všeobecnosti charakteristické skutočnosťou, že na jednej strane dodávateľ poskytuje predajcovi obzvlášť významné ekonomické a finančné výhody tým, že mu poskytuje nenávratné peňažné sumy, priznáva alebo obstaráva pôžičky za výhodných podmienok, prepožičiava pozemok alebo priestory na predaj nápojov alebo prevádzkovanie čerpacej stanice, poskytuje technické zariadenia alebo iné vybavenie, alebo uskutočňuje iné investície v prospech predajcu a na

druhej strane predajca sa voči dodávateľovi zmluvne zaväzuje na dlhodobý výhradný nákup vo všeobecnosti spojený s dlhodobým zákazom konkurencie;

…

15. keďže ekonomické a finančné výhody, ktoré dodávateľ priznáva predajcovi, výrazne uľahčujú vytvorenie alebo modernizáciu predajní nápojov alebo čerpacích staníc, ako aj ich údržbu a prevádzku;…

…

17. keďže… povinnosť výhradného nákupu, pokiaľ ide o mazivá a podobné ropné výrobky, možno prijať len pod podmienkou, že dodávateľ poskytol predajcovi špeciálne technické zariadenia na mazanie alebo ich financoval;…“ [*neoficiálny preklad*]

5 Osobitné ustanovenia pre dohody uzavreté s prevádzkovateľmi čerpacích staníc (ďalej len „dohody s čerpacími stanicami“) boli uvedené v článkoch 10 až 13 nariadenia č. 1984/83.

6 Podľa článku 10 tohto nariadenia:

„V súlade s článkom 85 ods. 3 Zmluvy a za podmienok uvedených v článkoch 11 až 13 tohto nariadenia sa článok 85 ods. 1 predmetnej Zmluvy vyhlasuje za neuplatniteľný na dohody, na ktorých sa zúčastňujú iba dva podniky a v ktorých sa jeden podnik, predajca, zaväzuje voči druhému, dodávateľovi, odplatou za poskytnutie osobitných ekonomických alebo finančných výhod nakupovať s cieľom predaja na čerpacej stanici označenej v dohode určité pohonné hmoty na báze ropných výrobkov pre motorové vozidlá alebo palivá na báze ropných výrobkov pre motorové vozidlá so spaľovacím motorom, ktoré sú špecifikované v dohode, iba od dodávateľa, podniku spojeného s dodávateľom alebo od tretieho podniku, ktorému dodávateľ zveril distribúciu svojich výrobkov.“ [*neoficiálny preklad*]

7 Článok 11 uvedeného nariadenia stanovoval:

„Okrem povinnosti uvedenej v článku 10 predajcovi nemožno uložiť žiadne iné obmedzenie hospodárskej súťaže než

a) povinnosť nepredávať na čerpacích staniciach označených v dohode pohonné hmoty pre motorové vozidlá alebo palivá dodávané tretími podnikmi;

b) povinnosť nepoužívať na čerpacích staniciach označených v dohode mazivá alebo podobné ropné výrobky ponúkané tretími podnikmi, ak dodávateľ alebo s ním spojený podnik predajcovi poskytli alebo financovali vybavenie na výmenu olejov alebo iné zariadenia na mazanie motorových vozidiel;

c) povinnosť robiť v interiéri a exteriéri čerpacej stanice reklamu pre výrobky dodávané tretími podnikmi iba v rozsahu zodpovedajúcom časti, akú tieto výrobky predstavujú v celkovom obrate čerpacej stanice;

d) povinnosť nechať kontrolovať zariadenia na skladovanie alebo na distribúciu ropných výrobkov, ktoré sú vlastníctvom dodávateľa alebo ktoré boli financované dodávateľom alebo s ním spojeným podnikom, iba dodávateľom alebo podnikom ním určeným.“ [*neoficiálny preklad*]

8 Článok 12 nariadenia č. 1984/83 uvádzal zmluvné doložky a záväzky, ktoré bránili uplatneniu článku 10 tohto nariadenia, medzi ktorými bola uvedená aj skutočnosť, že dohoda je uzavretá na dobu neurčitú alebo na obdobie viac ako desať rokov.

9 Článok 13 toho istého nariadenia stanovoval analogické uplatnenie článku 2 ods. 1 a 3, článku 3 písm. a) a b) a článkov 4 a 5 tohto nariadenia na dohody s čerpacími stanicami.

10 Účinnosť nariadenia č. 1984/83 skončila 31. decembra 1999. Od 1. januára 2000 je v účinnosti nariadenie Komisie (ES) č. 2790/1999 z 22. decembra 1999 o uplatňovaní článku 81 ods. 3 Zmluvy na kategórie vertikálnych dohôd a zosúladených postupov (Ú. v. ES L 336, s. 21; Mim. vyd. 08/001, s. 364).

11 Článok 3 ods. 1 nariadenia č. 2790/1999 stanovuje:

„Na základe odseku 2 tohoto článku platí výnimka stanovená v článku 2 za podmienky, že podiel na trhu dodávateľa nepresiahne 30 % relevantného trhu, na ktorom predáva zmluvné tovary alebo služby.“

12 Článok 4 toho istého nariadenia uvádza, že výnimka zo zákazu uvedeného v článku 81 ods. 1 ES „neplatí pre vertikálne dohody, ktoré priamo alebo nepriamo, samostatne alebo v kombinácii s inými faktormi pod kontrolou strán, majú za cieľ:

a) obmedzenie spôsobilosti kupujúceho určiť svoje predajné ceny, bez dopadu na možnosť dodávateľa uložiť maximálnu cenu predaja alebo odporučiť predajnú cenu, za predpokladu, že nepredstavujú pevnú alebo minimálnu predajnú cenu ako výsledok tlaku alebo podnetov ponúkaných ktoroukoľvek zo strán;

…“

13 Podľa článku 5 písm. a) predmetného nariadenia sa výnimka uvedená v článku 2 neuplatňuje na žiadny priamy alebo nepriamy záväzok nekonkurovania, ktorého doba trvania je neurčitá alebo presahuje päť rokov. Záväzok nekonkurovania, ktorý je tacitne obnoviteľný po období piatich rokov, sa považuje za uzavretý na dobu neurčitú.

14 Na základe článku 12 nariadenia č. 2790/1999 výnimka stanovená najmä v nariadení č. 1984/83 naďalej platí do 31. mája 2000. Zákaz stanovený v článku 81 ods. 1 ES neplatí počas obdobia od 1. júna 2000 do 31. decembra 2001 vzhľadom na dohody účinné už 31. mája 2000, ktoré nespĺňajú podmienky pre výnimku, stanovené nariadením č. 2790/1999, ale spĺňajú podmienky pre výnimku, stanovené nariadením č. 1984/83.

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

15 Účastníci konania vo veci samej 7. februára 1996 uzavreli „zmluvu, ktorá priznáva právo používať označenie a vyobrazenie, právo na technickú a obchodnú podporu a právo na zásobovanie v systéme prevádzkovateľ komisionár čerpacej stanice“ (ďalej len „zmluva, o ktorú ide vo veci samej“ alebo „dohoda, o ktorú ide vo veci samej“).

16 Na základe uvedenej zmluvy sa Tobar zaväzuje nakupovať pohonné hmoty a palivá, ako aj mazivá a iné podobné výrobky (ďalej len „ropné výrobky“) výhradne od spoločnosti CEPSA na účely ich ďalšieho predaja na svojej čerpacej stanici za maloobchodnú cenu a podmienok a techník predaja a prevádzkovania, ktoré stanoví uvedený dodávateľ. Zmluva sa uzatvára na desať rokov s možnosťou postupného predĺženia na päťročné obdobia na základe výslovnej písomnej dohody uzavretej najmenej šesť mesiacov vopred. Povinnosť výhradného nákupu uvedených výrobkov je spojená s doložkou o nekonkurovaní, ktorá zakazuje spoločnosti Tobar predávať alebo propagovať konkurenčné výrobky alebo sa zúčastňovať na týchto činnostiach tak v rámci svojej čerpacej stanice, ako aj v jej okolí.

17 Tobar je povinná zaplatiť spoločnosti CEPSA za ropné výrobky do deviatich dní od ich dodania čerpacej stanici. Takisto je povinná vystaviť a v deň prvej dodávky predložiť bankovú záruku na sumu zodpovedajúcu celkovej dodávke za 15 dní, nároky z ktorej môže CEPSA uplatniť v prípade nezaplatenia včas. Ak by bol výkon tejto záruky nevyhnutný, Tobar by bola povinná zaplatiť za dodávky vopred. Ako odmenu Tobar získa trhové provízie platné pre každú čerpaciu stanicu. Platba spoločnosti CEPSA stanovená na základe množstva litrov dodaných čerpacej stanici sa uskutočňuje tak, že od maloobchodnej ceny určenej spoločnosťou CEPSA vrátane dane z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“) sa odpočítava výška provízie spoločnosti Tobar spolu so zodpovedajúcou DPH.

18 Pokiaľ ide o doložky týkajúce sa rozdelenia nákladov a rizika, z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že Tobar je povinná prevziať nebezpečenstvo škody na ropných výrobkoch odo dňa, keď jej ich dodávateľ odovzdá v skladovacích

cisternách, vrátane nebezpečenstva úbytku objemu, a je povinná uchovávať ich v takých podmienkach, aby sa predišlo ich úbytku alebo znehodnoteniu. Táto spoločnosť zodpovedá dodávateľovi aj tretím osobám za úbytok, znečistenie alebo zmiešanie uvedených výrobkov a za škodu, ktorá môže byť spôsobená týmito výrobkami. Okrem toho sa Tobar zaručuje a je zodpovedná za zákazníkov, ktorí sa prostredníctvom tejto spoločnosti stali používateľmi kreditnej karty CEPSA CARD alebo ktorým priamo priznala úver. Takisto hradí určitú malú časť nákladov súvisiacich s používaním karty stáleho zákazníka spoločnosti CEPSA.

19 Posledná uvedená spoločnosť znáša náklady na dopravu ropných výrobkov, ako aj náklady za inštaláciu a údržbu spojené s vyobrazením svojej ochrannej známky na čerpacej stanici. Zaväzuje sa poskytnúť spoločnosti Tobar cisterny a benzínové čerpadlá, ktoré táto spoločnosť musí používať výlučne na predaj výrobkov dodaných zo strany spoločnosti CEPSA a vrátiť ich po ukončení zmluvy. Tobar je však povinná zriadiť v prospech spoločnosti CEPSA „záruku na prvé požiadanie“ na sumu v hodnote technických zariadení.

20 Dňa 2. novembra 2001 CEPSA poslala spoločnosti Tobar list, ktorým ju oprávnila znížiť predajnú cenu ropných výrobkov, ale pri zachovaní príjmov spoločnosti CEPSA.

21 V roku 2003 po zaslaní viacerých listov spoločnosti CEPSA sa Tobar prestala zásobovať v tejto spoločnosti a odstránila jej logo zo zariadení čerpacej stanice.

22 V roku 2004 podala Tobar žalobu voči spoločnosti CEPSA, ktorou žiadala zrušiť zmluvu, o ktorú ide vo veci samej, pričom tvrdila, že táto je nezlučiteľná s článkom 81 ES a jej predmet je nezákonný z dôvodu, že určenie predajnej ceny ropných výrobkov je výlučne v právomoci spoločnosti CEPSA. Tobar sa takisto domáhala priznania odškodnenia.

23 CEPSA spochybnila dôvodnosť tejto žaloby a podala protižalobu, ktorou žiadala výkon uvedenej zmluvy alebo jej zrušenie v prípade, ak jej výkon zjavne nie je možný, pričom požadovala náhradu vzniknutej škody.

24 Dňa 29. júla 2005 Juzgado de Primera Instancia nº 3 de Madrid zrušil uvedenú zmluvu z dôvodu, že nie je v súlade s článkom 81 ods. 1 ES ani s nariadeniami č. 1984/83 a 2790/1999. CEPSA podala proti tomuto rozhodnutiu odvolanie na vnútroštátny súd, ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania.

25 Za týchto podmienok Audiencia Provincial de Madrid rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. a) Má sa článok 81 ods. 1 ES vykladať v tom zmysle, že zmluva o zásobovaní, ktorou sa priznáva právo používať označenie dodávateľa, uzavretá v roku 1996 medzi podnikom, ktorý je dodávateľom ropných výrobkov a podnikom prevádzkujúcim čerpaciu stanicu, ktorý sa touto zmluvou zaväzuje počas určeného obdobia predávať výhradne pohonné hmoty a palivá dodávateľa a nepredávať výrobky dodané inými dodávateľmi, patrí do pôsobnosti tohto ustanovenia vzhľadom na to, že vyššie uvedená povinnosť zahŕňa dohodu o nekonkurovaní, hoci uvedenú zmluvu možno z dôvodu jej hospodárskeho významu považovať za zmluvu o obchodnom zastúpení?

b) V prípade, že táto zmluva patrí do pôsobnosti uvedeného ustanovenia, môže sa na ňu vzťahovať výnimka zo zákazu, ak spĺňa podmienky stanovené nariadením č. 1984/1983, predovšetkým požiadavky týkajúce sa doby trvania?

c) Ak by to tak bolo, vyžadujú články 10 a 12 už citovaného nariadenia, ktoré umožňujú, aby bol záväzok o nekonkurovaní uzavretý na obdobie dlhšie ako päť rokov, ako protihodnotu za poskytnutie ekonomických a finančných

výhod, aby tieto ekonomické a finančné výhody boli značné, alebo stačí, že nie sú zanedbateľné? Možno tieto ustanovenia vykladať v tom zmysle, že dané výhody sa považujú za poskytnuté v prípade zmlúv o zásobovaní priznávajúcich právo používať označenie dodávateľa, v ktorých dodávateľ hradí náklady na inštaláciu a údržbu vyobrazenia svojej ochrannej známky na čerpacej stanici a poskytne cisterny a benzínové čerpadlá, ktoré prevádzkovateľ čerpacej stanice nemôže bez písomného povolenia dodávateľa využívať na predaj výrobkov, ktoré nie sú dodané týmto dodávateľom a musí ich vrátiť, keď sa skončí ich povolené užívanie, pričom hodnota týchto zariadení je krytá bankovou zárukou na prvé požiadanie, ktorú prevádzkovateľ čerpacej stanice dal vystaviť v prospech dodávateľa?

d) Ak by uvedená výnimka nebola uplatniteľná, vzťahuje sa absolútna neplatnosť podľa článku 81 ods. 2 ES na zmluvu ako celok?

2. a) Má sa článok 81 ods. 1 ES vykladať v tom zmysle, že zmluva o zásobovaní, ktorou sa priznáva právo používať označenie dodávateľa, ako je tá v prejednávanej veci, v rozsahu, v akom stanovuje, že podnik vlastniaci čerpaciu stanicu musí predávať len pohonné hmoty a palivá výhradného dodávateľa za maloobchodné ceny, ktoré určí tento dodávateľ, v podstate porušuje zákaz obmedzovania hospodárskej súťaže z dôvodu, že predajná cena je stanovená v zmluve, vzhľadom na hospodársky význam tejto zmluvy a najmä na skutočnosť, že prevádzkovateľ čerpacej stanice podstupuje riziká a prispieva na náklady spojené s dodaním výrobkov, ktoré sú predmetom zmluvy, alebo s propagáciou ich predaja, a to vzhľadom na tieto skutočnosti:

i) Prevádzkovateľ čerpacej stanice sa zaväzuje predávať výhradne mazivá a podobné výrobky určené pre motory motorových vozidiel, ako aj pohonné hmoty a palivá dodané dodávateľom, v súlade s maloobchodnými cenami a podmienkami a technikami predaja a prevádzky, ktoré určí tento dodávateľ na obdobie desať rokov s možnosťou postupného

predĺženia na päťročné obdobia na základe výslovnej písomnej dohody uzavretej najmenej šesť mesiacov vopred.

ii) Na prevádzkovateľa čerpacej stanice prechádza nebezpečenstvo škody na pohonných hmotách a palivách odo dňa, keď mu ich dodávateľ odovzdá v skladovacích cisternách, vrátane nebezpečenstva úbytku objemu. Od momentu prevzatia výrobkov je tento prevádzkovateľ povinný uchovávať ich v takých podmienkach, aby sa predišlo ich úbytku alebo znehodnoteniu, a zodpovedá dodávateľovi aj tretím osobám za úbytok, znečistenie alebo zmiešanie uvedených výrobkov a za škodu, ktorá môže byť spôsobená týmito výrobkami.

iii) Prevádzkovateľ čerpacej stanice je povinný dodávateľovi zaplatiť za pohonné hmoty a palivá do deviatich dní od ich dodania čerpacej stanici, pričom musí vystaviť a v deň prvej dodávky predložiť dodávateľovi bankovú záruku na sumu zodpovedajúcu celkovej dodávke za pätnásť dní. V prípade nezaplatenia môže dodávateľ uplatniť nároky z bankovej záruky poskytnutej prevádzkovateľom čerpacej stanice a okrem toho musí uvedený prevádzkovateľ zaplatiť za dodávky pred ich odovzdaním čerpacej stanici. Platby prevádzkovateľa čerpacej stanice dodávateľovi sa uskutočňujú tak, že od maloobchodnej ceny určenej distribučnou spoločnosťou, vrátane DPH, sa odpočítava ‚provízia' prevádzkovateľa spolu so zodpovedajúcou DPH. Dodané pohonné hmoty sa obvykle predajú za oveľa kratší čas ako deväť dní od ich odovzdania, ktoré sú stanovené ako lehota pre platbu žalovanej zo strany žalobkyne. Dodávateľská spoločnosť od prevádzkovateľa čerpacej stanice mesačne vyúčtuje platbu alebo mu vráti preplatok v závislosti od zvýšenia alebo zníženia cien stanovených pre dodané pohonné hmoty. Náklady na prepravu výrobkov znáša dodávateľ.

iv) Prevádzkovateľ čerpacej stanice sa zaručuje a je zodpovedný za zákazníkov, ktorí sa prostredníctvom neho stali používateľmi kreditnej karty

vytvorenej a spravovanej zoskupením spoločností, do ktorého patrí dodávateľ, dostáva zaplatené za predaj uskutočnený prostredníctvom tejto karty v mesiaci nasledujúcom po mesiaci, v ktorom sa predaj uskutočnil, hradí určitú malú časť nákladov spojených s používaním karty stáleho zákazníka dodávateľa ropných výrobkov a znáša nebezpečenstvo nezaplatenia zo strany zákazníkov, ktorým priamo poskytol úver.

v) Dodávateľ ropných výrobkov znáša náklady na inštaláciu a údržbu, spojené s vyobrazením svojej ochrannej známky na čerpacej stanici, a takisto poskytne prevádzkovateľovi čerpacej stanice cisterny a benzínové čerpadlá, ktoré tento nemôže bez písomného súhlasu dodávateľa využívať na predaj výrobkov, ktoré nepochádzajú od uvedeného dodávateľa, pričom hodnota tohto zariadenia presne zodpovedá výške bankovej záruky na prvé požiadanie, ktorú dal prevádzkovateľ čerpacej stanice vystaviť v prospech dodávateľa.

b) Ak by to tak bolo, má sa nariadenie [č. 1984/83] a najmä jeho články 10 a 13 vykladať v tom zmysle, že sa ich pôsobnosť vzťahuje aj na zmluvu tejto povahy, takže zákaz obsiahnutý v článku 81 ods. 1 ES sa neuplatní, ak zmluva spĺňa podmienky pre uplatnenie výnimky, vyžadované týmito ustanoveniami?

c) Je v tomto prípade potrebné vykladať článok 11 uvedeného nariadenia, keďže v zmluve, o ktorú ide vo veci samej, je stanovené viac ako jedno obmedzenie hospodárskej súťaže v rozsahu, v akom okrem doložky o výhradnom zásobovaní, ktorá určuje neexistenciu konkurencie, iná zmluvná doložka uvádza, že predajná cena je stanovená dodávateľom? Možno na základe povolenia, ktoré [dodávateľ] udelil [prevádzkovateľovi] čerpacej stanice v novembri 2001 a ktoré [prevádzkovateľovi] umožňuje znížiť predajné ceny bez toho, aby sa znížili príjmy [daného dodávateľa], považovať zmluvu za platnú?“

O prejudiciálnych otázkach

Úvodné poznámky

26 Svojím návrhom na začatie prejudiciálneho konania vnútroštátny súd kladie Súdnemu dvoru dve otázky, obe rozdelené na viacero častí, ktoré obsahujú rôzne predpoklady podľa kvalifikácie zmluvy, o ktorú ide vo veci samej. Prvá otázka predpokladá, že táto zmluva je zmluvou o obchodnom zastúpení, kým druhá otázka vychádza z predpokladu, že uvedená zmluva bola uzavretá medzi dvomi nezávislými podnikmi.

27 Vnútroštátny súd sa v podstate pýta na uplatniteľnosť zákazu stanoveného v článku 81 ods. 1 ES a prípadne skupinovej výnimky stanovenej v nariadení č. 1984/83 vzhľadom na skutkové okolnosti vo veci samej. Svojou prvou otázkou písm. a) a druhou otázkou písm. a) vnútroštátny súd však nežiada od Súdneho dvora výklad pojmu dohody medzi podnikmi v zmysle uvedeného ustanovenia na účely posúdenia, či zmluva, o ktorú ide vo veci samej, patrí do pôsobnosti tohto ustanovenia, ale navrhuje, aby Súdny dvor vykonal toto posúdenie.

28 Je vhodné pripomenúť, že podľa článku 234 ES, ktorý vychádza zo zreteľného rozdelenia právomocí medzi vnútroštátne súdy a Súdny dvor, posledný uvedený je oprávnený rozhodovať výlučne o otázkach, ktoré sa týkajú výkladu alebo platnosti ustanovení Spoločenstva na základe skutkového stavu opísaného vnútroštátnym súdom, pričom na druhej strane vnútroštátnemu súdu prináleží uplatňovanie noriem práva Spoločenstva v konkrétnom prípade. Z tohto dôvodu Súdny dvor nie je oprávnený rozhodovať o skutkovom stave vo veci samej alebo uplatniť predpisy Spoločenstva, ktorých výklad uskutočnil, na vnútroštátne opatrenia alebo situácie, keďže tieto otázky patria výlučne do právomoci vnútroštátneho súdu (pozri najmä rozsudky z 22. júna 2000, Fornasar a i., C-318/98, Zb. s. I-4785, bod 32, a zo 16. októbra 2003, Traunfellner, C-421/01, Zb. s. I-11941, bod 21).

29 Z rozhodnutia vnútroštátneho súdu však vyplýva, že žiadosť o výklad podaná Súdnemu dvoru je založená na tvrdeniach účastníkov konania vo veci samej, ktorých dôvodnosť ešte vnútroštátny súd nepreskúmal. Rovnako vo svojich písomných a ústnych pripomienkach predložených Súdnemu dvoru si účastníci konania vo veci samej do značnej miery odporujú, pokiaľ ide o skutkové okolnosti sporu, o ktorom rozhoduje vnútroštátny súd.

30 V tomto ohľade je takisto dôležité pripomenúť, že v konaní podľa článku 234 ES Súdny dvor nemôže rozhodovať o spore týkajúcom sa skutkového stavu. Tento spor, ako aj každé posúdenie skutkového stavu vo veci samej patrí do pôsobnosti vnútroštátneho súdu (pozri rozsudky z 15. novembra 1979, Denkavit Futtermittel, 36/79, Zb. s. 3439, bod 12, ako aj z 9. júna 2005, HLH Warenvertrieb a Orthica, C-211/03, C-299/03 a C-316/03 až C-318/03, Zb. s. I-5141, bod 96).

31 Je však úlohou Súdneho dvora poskytnúť vnútroštátnemu súdu odpoveď, ktorá mu umožní rozhodnúť o spore, ktorý prejednáva (pozri najmä rozsudok z 11. októbra 2007, Freeport, C-98/06, Zb. s. I-8319, bod 31).

32 Keďže kvalifikácia zmluvy, o ktorú ide vo veci samej, vo svetle pravidiel hospodárskej súťaže je nevyhnutná na účely vyriešenia sporu prejednávaného vnútroštátnym súdom, je úlohou Súdneho dvora v prvom rade pripomenúť kritériá rozhodujúce pre túto kvalifikáciu [prvá otázka písm. a) a druhá otázka písm. a)]. V druhom rade je potrebné preskúmať, či na uvedenú zmluvu možno uplatniť skupinovú výnimku vzhľadom na doložky tejto zmluvy týkajúce sa dĺžky jej trvania [prvá otázka písm. b) a c) a druhá otázka písm. b)] a určenia maloobchodnej ceny [druhá otázka písm. c)]. V treťom rade sa vnútroštátny súd pýta na prípadnú neplatnosť zmluvy na základe článku 81 ods. 2 ES [prvá otázka písm. d)].

O existencii dohody medzi podnikmi v zmysle článku 81 ods. 1 ES

33 Svojou prvou otázkou písm. a) a druhou otázkou písm. a) sa vnútroštátny súd pýta, či sa má článok 81 ods. 1 ES vykladať v tom zmysle, že sa uplatňuje na zmluvu o výhradnom zásobovaní ropnými výrobkami, ktorá má charakteristické vlastnosti zmluvy, o ktorú ide vo veci samej, v prvom rade za predpokladu, že je táto zmluva považovaná za uzavretú medzi dvomi nezávislými podnikmi z dôvodu, že maloobchodná cena uvedených výrobkov je stanovená dodávateľom, a v druhom rade za predpokladu, že tá istá zmluva je považovaná za skutočnú zmluvu o obchodnom zastúpení z dôvodu, že obsahuje doložku o výhradnom zásobovaní.

34 V tomto ohľade je potrebné pripomenúť, že podobná otázka už bola Súdnemu dvoru položená vo veci, ktorá bola predmetom rozsudku zo 14. decembra 2006, Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio (C-217/05, Zb. s. I-11987, ďalej len „rozsudok CEEES“). V tejto veci, rovnako ako vo veci, ktorá viedla k prejednávanému návrhu na začatie prejudiciálneho konania, boli sporné zmluvné vzťahy medzi prevádzkovateľmi čerpacích staníc a ich dodávateľom, ktorým bola CEPSA. Podľa samotných ustanovení návrhu na začatie prejudiciálneho konania je zmluva, o ktorú ide vo veci samej, totožná so zmluvami, ktoré boli predmetom prejudiciálnej otázky skúmanej Súdnym dvorom v rozsudku CEEES.

35 Súdny dvor v bode 38 rozsudku CEEES konštatoval, že vertikálne dohody, akými sú dohody medzi spoločnosťou CEPSA a prevádzkovateľmi čerpacích staníc, patria do pôsobnosti článku 85 Zmluvy, iba ak je prevádzkovateľ považovaný za nezávislý podnikateľský subjekt a ak v dôsledku toho existuje dohoda medzi dvoma podnikmi.

36 Rozhodujúca skutočnosť na určenie toho, či prevádzkovateľ čerpacej stanice je nezávislým podnikateľským subjektom, spočíva v dohode uzavretej so zastúpeným a najmä v konkludentných alebo výslovných ustanoveniach tejto dohody týkajúcich sa prebratia finančných a obchodných rizík spojených s predajom tovarov tretím osobám. Otázka rizika musí byť analyzovaná prípad od prípadu a berúc do úvahy skôr ekonomickú realitu než právnu kvalifikáciu zmluvného vzťahu vo vnútroštátnom práve (rozsudok CEEES, bod 46).

37 Súdny dvor okrem toho spresnil kritériá, ktoré umožňujú vnútroštátnemu súdu vo svetle skutkových okolností veci, ktorú prejednáva, posúdiť skutočné rozdelenie finančných a obchodných rizík medzi prevádzkovateľmi čerpacích staníc a dodávateľom pohonných hmôt.

38 V prvom rade, pokiaľ ide o riziká spojené s predajom tovarov, predpokladá sa, že ich znáša prevádzkovateľ čerpacej stanice, pokiaľ sa stáva vlastníkom tovarov od momentu, keď ich prevezme od dodávateľa, stáva sa priamo alebo nepriamo zodpovedným za náklady spojené s distribúciou tovarov, najmä náklady na dopravu, udržiava zásoby na svoje vlastné náklady, nesie zodpovednosť za prípadné škody spôsobené tovarom ako ich úbytok alebo znehodnotenie, ako aj za škodu spôsobenú tovarmi predanými tretím osobám, alebo znáša finančné riziko týkajúce sa tovarov v prípade, ak je povinný zaplatiť dodávateľovi sumu zodpovedajúcu množstvu dodaných pohonných hmôt a nie množstvu skutočne predanému (pozri rozsudok CEEES, body 51 až 58).

39 V druhom rade, pokiaľ ide o riziká spojené so špecifickými investíciami na trhu, teda tie, ktoré sú nevyhnutné na to, aby prevádzkovateľ čerpacej stanice mohol rokovať o zmluvách s tretími osobami alebo tieto zmluvy uzavrieť, je dôležité zistiť, či uvedený prevádzkovateľ investuje do priestorov alebo zariadení, akými sú nádrže na pohonné hmoty, alebo do akcií na podporu predaja. V prípade kladnej odpovede sú predmetné riziká prenesené na prevádzkovateľa (rozsudok CEEES, body 51 a 59).

40 Je však potrebné zdôrazniť, že skutočnosť, že prevádzkovateľ znáša iba zanedbateľnú časť rizík, nerobí článok 81 ES uplatniteľným (pozri v tomto zmysle rozsudok CEEES, bod 61), keďže tento prevádzkovateľ sa pri predaji pohonných hmôt tretím osobám nestáva nezávislým podnikateľským subjektom. V tomto prípade vzťahy medzi prevádzkovateľom a dodávateľom sú totožné so vzťahmi medzi zástupcom a zastúpeným.

41 Rovnako z bodov 62 a 63 rozsudku CEEES vyplýva, že aj v prípade zmluvy o obchodnom zastúpení sú z pôsobnosti článku 81 ES vylúčené len povinnosti

uložené zástupcovi v rámci predaja tovarov tretím osobám na účet zastúpeného, ku ktorým patrí aj určenie maloobchodnej ceny. Naopak, doložky o výhradnom zastúpení a nekonkurovaní, ktoré sa týkajú vzťahov medzi zástupcom a zastúpeným ako nezávislými podnikateľskými subjektmi, porušujú pravidlá hospodárskej súťaže v rozsahu, v akom so sebou prinášajú blokovanie predmetného trhu. Zákaz uvedený v článku 81 ods. 1 ES sa preto na uvedené doložky uplatní.

42 Za predpokladu, že preskúmanie rizík vedie k preukázaniu existencie dohody medzi podnikmi v zmysle článku 81 ES, pokiaľ ide o predaj tovaru tretím osobám, určenie maloobchodnej ceny tohto tovaru predstavuje obmedzovanie hospodárskej súťaže výslovne uvedené v odseku 1 písm. a) tohto článku, čo má za následok, že na danú dohodu sa vzťahuje zákaz uvedený v tomto ustanovení, pokiaľ sú splnené všetky ostatné podmienky uplatnenia tohto zákazu, to znamená, že cieľom alebo následkom uvedenej dohody je výrazné obmedzenie hospodárskej súťaže v rámci spoločného trhu a táto dohoda môže ovplyvniť obchod medzi členskými štátmi (pozri v tomto zmysle rozsudok z 30. apríla 1998, Cabour, C-230/96, Zb. s. I-2055, bod 48).

43 Okrem toho, pokiaľ ide konkrétne o dohody o výhradnom nákupe, treba pripomenúť judikatúru Súdneho dvora, podľa ktorej aj v prípade, že tieto dohody nemajú za cieľ obmedziť hospodársku súťaž v zmysle článku 81 ES, je potrebné preskúmať, či ich následkom nie je zabránenie, obmedzenie alebo skreslenie hospodárskej súťaže. Posúdenie následkov dohody o výhradnom nákupe zahŕňa potrebu zohľadniť ekonomické a právne súvislosti, v rámci ktorých bola táto dohoda uzavretá alebo v rámci ktorých môže mať spolu s inými dohodami kumulatívny účinok na hospodársku súťaž. V dôsledku toho je opodstatnené preskúmať účinky tejto dohody v spojení s inými dohodami rovnakého druhu na možnosti súťažiteľov z daného štátu alebo pochádzajúcich z iných členských štátov usadiť sa alebo zväčšiť svoj podiel na predmetnom trhu (pozri rozsudky z 28. februára 1991, Delimitis, C-234/89, Zb. s. I-935, body 13 až 15, a zo 7. decembra 2000, Neste, C-214/99, Zb. s. I-11121, bod 25).

44 Vzhľadom na predchádzajúce úvahy je potrebné odpovedať na prvú otázku písm. a) a druhú otázku písm. a), že zmluva o výhradnom zásobovaní pohonnými hmotami môže patriť do pôsobnosti článku 81 ods. 1 ES, pokiaľ prevádzkovateľ čerpacej

stanice na seba v nezanedbateľnom rozsahu preberá jedno alebo viaceré finančné a obchodné riziká spojené s predajom týchto výrobkov tretím osobám a táto zmluva obsahuje ustanovenia spôsobilé narušiť hospodársku súťaž, akou je aj doložka o určení maloobchodnej ceny. V prípade, ak prevádzkovateľ čerpacej stanice na seba tieto riziká nepreberá alebo preberá len ich zanedbateľnú časť, do pôsobnosti uvedeného ustanovenia patria len povinnosti uložené prevádzkovateľovi v rámci sprostredkovateľských služieb, ktoré poskytuje zastúpenému, akými je záväzok výhradného nákupu a nekonkurovania. Je úlohou vnútroštátneho súdu okrem iného preskúmať, či následkom zmluvy, o ktorú ide vo veci samej, je vylúčenie, obmedzenie alebo skreslenie hospodárskej súťaže v zmysle článku 81 ES.

O maximálnej dĺžke trvania dohody podľa nariadenia č. 1984/83

45 Svojou prvou otázkou písm. b) a c), ako aj druhou otázkou písm. b) sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či na dohodu o výhradnom zásobovaní, akou je dohoda, o ktorú ide vo veci samej, v prípade, že patrí do pôsobnosti článku 81 ES, možno uplatniť skupinovú výnimku stanovenú v nariadení č. 1984/83 za predpokladu dodržania podmienok uvedených v tomto nariadení, najmä maximálnej dĺžky dohody a poskytnutie ekonomických a finančných výhod.

46 Tento vnútroštátny súd si najmä kladie otázku, na jednej strane, či sa na účely dodržania podmienky maximálnej dĺžky má článok 10 nariadenia č. 1984/83 vykladať tak, že na to, aby sa na dohody s čerpacími stanicami uplatnila výnimka, vyžaduje, aby výhody poskytnuté dodávateľom prevádzkovateľovi čerpacej stanice boli značné, alebo stačí, aby neboli zanedbateľné, a, na druhej strane, či výhody poskytnuté zmluvou, o ktorú ide vo veci samej, sú v tomto ohľade postačujúce.

47 Najskôr je potrebné pripomenúť, že nariadenie č. 1984/83 stanovovalo uplatnenie článku 85 ods. 3 Zmluvy na určité kategórie dohôd o výhradnom nákupe uzavretých medzi dvomi podnikmi s cieľom predaja výrobkov, ktoré môžu spadať do pôsobnosti odseku 1 tohto článku.

48 Ako spresňuje bod 41 predmetného rozsudku, za predpokladu skutočného vzťahu obchodného zastúpenia patria do pôsobnosti článku 81 ES výlučne doložky o výhradnom zastúpení a nekonkurovaní týkajúce sa vzťahov medzi zástupcom a zastúpeným ako nezávislými podnikateľskými subjektmi. Naopak, záväzky týkajúce sa predaja tovarov tretím osobám na účet zastúpeného, z ktorých aspoň niektoré, pokiaľ boli uzavreté medzi nezávislými podnikmi, môžu porušovať pravidlá hospodárskej súťaže, nemožno zohľadniť na účely preskúmania uplatniteľnosti daného nariadenia. Na účely rozhodnutia o uplatniteľnosti skupinovej výnimky v prípade zmluvy o dodávke medzi dvoma nezávislými podnikmi je potrebné preskúmať zmluvu ako celok.

49 Článok 12 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 1984/83 stanovoval, že s výnimkou maximálnej dĺžky päť rokov vo všeobecnosti uplatniteľnej na dohody o výhradnom nákupe uzavreté na krátku alebo stredne dlhú dobu, ktoré existujú vo všetkých hospodárskych odvetviach, maximálna dĺžka uplatniteľná na dohody s čerpacími stanicami bola desať rokov. Pokiaľ ide o osobitné podmienky uplatniteľné na posledné uvedené dohody, článok 10 tohto nariadenia stanovoval, že predajca sa voči dodávateľovi zaväzuje nakupovať len od neho, pričom tento záväzok výhradného nákupu bol uzavretý „odplatou za poskytnutie osobitných ekonomických alebo finančných výhod“ [*neoficiálny preklad*].

50 Je opodstatnené konštatovať, že španielske znenie uvedeného článku 10 nespresňovalo povahu týchto ekonomických a finančných výhod, na rozdiel od všetkých ostatných jazykových verzií, ktoré používali na kvalifikovanie týchto výhod pojem „osobitné“ alebo „zvláštne“. Na základe ustálenej judikatúry je však potrebné vykladať rôzne jazykové znenia textu Spoločenstva jednotne a v prípade rozdielov medzi nimi sa má dotknuté ustanovenie vykladať v súlade so všeobecnou štruktúrou a účelom právnej úpravy, ktorej je súčasťou (pozri rozsudky z 1. apríla 2004, Borgmann,

C-1/02, Zb. s. I-3219, bod 25; zo 16. septembra 2004, Komisia/Španielsko, C-227/01, Zb. s. I-8253, bod 45, a zo 16. marca 2006, Komisia/Španielsko, C-332/04, bod 52).

51 Pokiaľ ide o štruktúru a účel dotknutej právnej úpravy Spoločenstva, z odôvodnenia č. 13 nariadenia č. 1984/83 vyplýva, že dohody s čerpacími stanicami sú vo všeobecnosti charakteristické skutočnosťou, že dodávateľ poskytuje predajcovi obzvlášť významné ekonomické a finančné výhody tým, že mu poskytuje nenávratné peňažné sumy, priznáva alebo obstaráva pôžičky za výhodných podmienok, prepožičiava pozemok alebo priestory na prevádzkovanie čerpacej stanice, poskytuje technické zariadenia alebo iné vybavenie, alebo uskutočňuje iné investície v prospech predajcu.

52 Okrem toho odôvodnenie č. 15 toho istého nariadenia spresňovalo, že ekonomické a finančné výhody, ktoré dodávateľ priznáva predajcovi, výrazne uľahčujú vytvorenie alebo modernizáciu predajní nápojov alebo čerpacích staníc, ako aj ich údržbu a prevádzku. Odôvodnenie č. 17 napríklad uvádzalo, že záväzok výhradného nákupu pre mazivá a podobné ropné výrobky možno prijať len pod podmienkou, že dodávateľ poskytol predajcovi špeciálne technické zariadenia na mazanie alebo ich financoval.

53 Účel výnimky zo zákazu uvedeného v článku 81 ods. 1 ES vyplýva takisto z odseku 3 tretej zarážky tohto článku, podľa ktorého sa ustanovenia uvedeného odseku 1 neuplatnia na dohody, „ktoré prispievajú k zlepšeniu výroby alebo distribúcie tovaru alebo k podpore technického alebo hospodárskeho pokroku, pričom umožňujú spotrebiteľom primeraný podiel na výhodách z toho vyplývajúcich“. Okrem toho, najmä pokiaľ ide o dohody o výhradnom nákupe, odôvodnenia č. 5 a 6 nariadenia č. 1984/83 spresňovali, že tieto dohody znižujú distribučné náklady, obmedzujú nebezpečenstvo fluktuácie trhu, zlepšujú štruktúru distribučnej siete a kvalitu predajných služieb a predstavujú najúčinnejší alebo dokonca jediný prostriedok, ako preniknúť na trh.

54 Z toho vyplýva, že pojem „osobitné ekonomické a finančné výhody“ [*neoficiálny preklad*] uvedený v článku 10 nariadenia č. 1984/83 sa má vykladať v tom zmysle, že tieto výhody sú nielen špecifické vzhľadom na zmluvný vzťah, ale musia byť aj dostatočné na to, aby odôvodnili výhradné zásobovanie na obdobie desať rokov. Uvedené výhody musia viesť k zlepšeniu distribúcie, zjednodušeniu inštalácie alebo modernizácie čerpacej stanice a k zníženiu výrobných nákladov.

55 Pokiaľ ide o otázku, či ekonomické alebo finančné výhody, ako sú výhody udelené spoločnosti Tobar vo veci samej, môžu viesť k odôvodneniu výhradného zásobovania v trvaní desať rokov, treba pripomenúť judikatúru uvedenú v bode 30 tohto rozsudku, podľa ktorej každé posúdenie skutkového stavu patrí do pôsobnosti vnútroštátneho súdu. Preto je úlohou vnútroštátneho súdu posúdiť význam investícií uskutočnených zo strany spoločnosti CEPSA s prihliadnutím na údaje uvedené v bodoch 51 až 54 tohto rozsudku.

56 Je však potrebné spresniť, že z rozhodnutia vnútroštátneho súdu vyplýva, že rámec pôsobnosti *ratione temporis* nariadenia č. 1984/83 nepokrýva v celom rozsahu obdobie výkonu zmluvy, o ktorú ide vo veci samej, keďže táto bola uzavretá 7. februára 1996 na obdobie desať rokov a Tobar až v roku 2003 prestala vykonávať zmluvné povinnosti. Účinnosť uvedeného nariadenia skončila 31. decembra 1999, ale výnimka stanovená týmto nariadením sa ďalej uplatňovala až do 31. mája 2000 na základe nariadenia č. 2790/1999, ktoré okrem iného stanovilo prechodné obdobie do 31. decembra 2001, počas ktorého sa zákaz uvedený v článku 81 ods. 1 ES nevzťahoval na dohody účinné k 31. máju 2000, ktoré nespĺňali podmienky pre uplatnenie výnimky, stanovené týmto nariadením, ale spĺňali podmienky stanovené nariadením č. 1984/83. Preto na účely potrebnej odpovede vnútroštátnemu súdu treba preskúmať aj podmienky pre uplatnenie výnimky, stanovené nariadením č. 2790/1999.

57 Posledné uvedené nariadenie uplatniteľné na kategórie vertikálnych dohôd a zosúladených postupov neobsahuje osobitné ustanovenia týkajúce sa dohôd s čerpacími stanicami. V súlade s článkom 3 ods. 1 tohto nariadenia výnimka stanovená uvedeným nariadením sa uplatní pod podmienkou, že podiel na trhu dodávateľa nepresiahne 30 % relevantného trhu, na ktorom predáva zmluvné tovary alebo služby. Na rozdiel

od nariadenia č. 1984/83 nariadenie č. 2790/1999 vo svojom článku 5 písm. a) stanovuje, že výnimka uvedená v článku 2 tohto nariadenia sa neuplatní na žiadny priamy alebo nepriamy záväzok nekonkurovania, „doba trvania ktorého je neurčitá alebo presahuje päť rokov“, a „záväzok nekonkurovania, ktorý je mlčky obnoviteľný po období piatich rokov sa považuje za uzavretý na dobu neurčitú“.

58 Za predpokladu, že vnútroštátny súd dospeje k záveru, že dĺžka dohody o výhradnom zásobovaní spĺňa podmienku maximálnej dĺžky podľa článku 12 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 1984/83, musí ešte preskúmať, či táto dohoda spĺňa tiež maximálnu dĺžku povolenú nariadením č. 2790/1999, to znamená päť rokov.

59 V tomto ohľade je dôležité zistiť, či dohoda o výhradnom zásobovaní spĺňa podmienky pre uplatnenie výnimky, stanovené nariadením č. 2790/1999 od 1. júna 2000, teda odo dňa nadobudnutia účinnosti tohto nariadenia. V prípade negatívnej odpovede sa prechodné obdobie do 31. decembra 2001 uplatní na uvedenú dohodu len vtedy, ak táto spĺňa podmienky pre uplatnenie výnimky podľa nariadenia č. 1984/83.

60 Z ustanovení nariadenia č. 2790/1999 vyplýva, že výnimka stanovená týmto nariadením sa uplatní od 1. júna 2000 na dohody, ktorých dĺžka trvania nepresiahne päť rokov. Článok 12 ods. 2 tohto nariadenia však stanovuje prechodné obdobie do 31. decembra 2001 pre dohody účinné k 31. máju 2000, ktoré nespĺňajú podmienky pre uplatnenie výnimky, stanovené týmto nariadením, ale spĺňajú podmienky pre uplatnenie výnimky podľa nariadenia č. 1984/83. Je úlohou vnútroštátneho súdu zistiť, podľa toho či zmluva, o ktorú ide vo veci samej, spĺňa alebo nespĺňa podmienky pre uplatnenie výnimky podľa nariadenia č. 1984/83, od ktorého dňa je v prejednávanej veci potrebné skúmať doložku o výhradnom zásobovaní vzhľadom na nariadenie č. 2790/1999.

61 Okrem toho je úlohou tohto vnútroštátneho súdu posúdiť, či doložku zmluvy, o ktorú ide vo veci samej, stanovujúcu predĺženie tejto zmluvy postupne na päť rokov

na základe výslovnej písomnej dohody uzavretej najmenej šesť mesiacov vopred, nemožno vo svetle článku 5 písm. a) nariadenia č. 2790/1999 považovať za ustanovenie, ktoré stanovuje, že táto zmluva bola uzavretá na dobu neurčitú, čo by znamenalo, že sa na ňu nevzťahuje skupinová výnimka.

62 Vzhľadom na predchádzajúce úvahy je vhodné odpovedať na prvú otázku písm. b) a c) a na druhú otázku písm. b), že na zmluvu o výhradnom zásobovaní, akou je tá, o ktorú ide vo veci samej, sa môže vzťahovať skupinová výnimka podľa nariadenia č. 1984/83, pokiaľ spĺňa maximálnu dĺžku desať rokov stanovenú v článku 12 ods. 1 písm. c) tohto nariadenia a dodávateľ prizná prevádzkovateľovi čerpacej stanice odplatou za výhradný nákup významné ekonomické výhody, ktoré prispejú k zlepšeniu distribúcie, uľahčia inštaláciu alebo modernizáciu čerpacej stanice a znížia distribučné náklady. Je úlohou vnútroštátneho súdu posúdiť, či sú tieto podmienky splnené v konaní vo veci samej.

O určení maloobchodnej ceny

63 Svojou druhou otázkou písm. c) sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či je opodstatnené vykladať články 10 až 13 nariadenia č. 1984/83 v tom zmysle, že vylučujú uplatnenie skupinovej výnimky na zmluvu o výhradnom zásobovaní z dôvodu, že táto zmluva stanovuje určenie maloobchodnej ceny dodávateľom. V prípade kladnej odpovede sa tento vnútroštátny súd pýta, či povolenie znížiť uvedenú predajnú cenu bez toho, aby boli ovplyvnené príjmy dodávateľa, spôsobuje opätovnú uplatniteľnosť výnimky.

64 Najskôr je potrebné pripomenúť, ako sa uvádza v bode 42 tohto rozsudku, že v prípade zmluvného vzťahu medzi dvomi podnikmi je uplatnenie skupinovej

výnimky vylúčené, ak táto zmluva okrem doložky o výhradnom zásobovaní obsahuje doložku o určení maloobchodnej ceny dodávateľom.

65 Článok 11 nariadenia č. 1984/83 okrem doložky o výhradnom nákupe taxatívne uvádzal povinnosti, ktoré bolo možné uložiť predajcovi, medzi ktorými nebolo uvedené určenie maloobchodnej ceny. Podľa odôvodnenia č. 8 tohto nariadenia „iné ustanovenia obmedzujúce hospodársku súťaž a najmä tie, ktoré obmedzujú slobodu predajcu stanoviť svoje ceny… nemôžu byť vyňaté podľa tohto nariadenia“ [*neoficiálny preklad*]. V dôsledku toho by určenie maloobchodnej ceny ropných výrobkov zo strany spoločnosti CEPSA predstavovalo obmedzenie hospodárskej súťaže, na ktoré sa nevzťahuje výnimka uvedená v článku 10 predmetného nariadenia (pozri rozsudok CEEES, bod 64).

66 Z rozhodnutia vnútroštátneho súdu však vyplýva, že CEPSA 2. novembra 2001 poslala spoločnosti Tobar list, na základe ktorého jej umožnila znížiť predajnú cenu bez toho, aby ovplyvnila príjmy dodávateľa. Vo svojich písomných a ústnych pripomienkach CEPSA tvrdí, že toto povolenie existovalo od uzavretia zmluvy, o ktorú ide vo veci samej a Tobar ho skutočne využila ešte pred odoslaním uvedeného listu. Tobar rozhodne nesúhlasí s týmto tvrdením a zdôrazňuje, že zmluvu nemožno platne zmeniť jednostranným úkonom.

67 V tejto situácii, vzhľadom na rozdelenie právomoci medzi vnútroštátnymi súdmi a Súdnym dvorom, je úlohou vnútroštátneho súdu posúdiť podmienky určenia maloobchodnej ceny v konaní vo veci samej, ako aj existenciu jednostrannej zmeny doložky o určení uvedenej ceny.

68 Za predpokladu, že vnútroštátny súd dospeje k záveru, že táto jednostranná zmena je na základe vnútroštátneho práva možná, je opodstatnené preskúmať podmienky pre uplatnenie výnimky účinnej v čase, keď CEPSA udelila povolenie.

69 V novembri 2007 bolo totiž na dohody, ktoré nespadali do prechodného obdobia podľa článku 12 ods. 2 nariadenia č. 2790/1999 z dôvodu, že nespĺňali podmienky pre uplatnenie výnimky, stanovené nariadením č. 1984/83, uplatniteľné nariadenie č. 2790/1999. Podľa článku 4 písm. a) posledného uvedeného nariadenia sa výnimka stanovená v článku 2 tohto nariadenia neuplatní na vertikálne dohody, ktoré majú za cieľ „obmedzenie spôsobilosti kupujúceho určiť svoje predajné ceny, bez dopadu na možnosť dodávateľa uložiť maximálnu cenu predaja alebo odporučiť predajnú cenu, za predpokladu, že nepredstavujú pevnú alebo minimálnu predajnú cenu ako výsledok tlaku alebo podnetov ponúkaných ktoroukoľvek zo strán“.

70 Z toho vyplýva, že je potrebné zistiť, či vzhľadom na všetky zmluvné povinnosti a správanie účastníkov konania vo veci samej určenie maximálnej predajnej ceny v skutočnosti nespočíva v pevnej alebo minimálnej cene.

71 Keďže úlohou Súdneho dvora nie je posudzovať mieru voľnosti, ktorú mala Tobar pri určení maloobchodnej ceny ropných výrobkov na základe povolenia, ktoré jej listom z 2. novembra 2001 priznala CEPSA, prináleží vnútroštátnemu súdu preskúmať, či toto povolenie zodpovedalo skutočnej možnosti predajcu znížiť danú predajnú cenu vzhľadom na konkrétny účinok všetkých doložiek zmluvy, o ktorú ide vo veci samej, v ich ekonomickom a právnom kontexte. Najmä je potrebné preskúmať, či táto maloobchodná cena v skutočnosti nie je stanovená nepriamymi alebo skrytými prostriedkami, akými je stanovenie cenového rozpätia prevádzkovateľa čerpacej stanice, hrozbami, zastrašovaním, upozorneniami, sankciami alebo podnecovaním.

72 V prípade, ak vnútroštátny súd dospeje k záveru, že Tobar bola skutočne povinná rešpektovať pevnú alebo minimálnu predajnú cenu uloženú zo strany CEPSA, na uvedenú zmluvu nemožno uplatniť skupinovú výnimku podľa nariadenia č. 2790/1999. Aj keď dohoda nespĺňa všetky podmienky stanovené nariadením o výnimke, zákaz stanovený v článku 81 ods. 1 ES sa na ňu vzťahuje len vtedy, ak jej cieľom alebo následkom je výrazné obmedzenie hospodárskej súťaže v rámci spoločného trhu a táto dohoda môže ovplyvniť obchod medzi členskými štátmi (pozri v tomto zmysle rozsudok Cabour, už citovaný, bod 48). V poslednom uvedenom

prípade, okrem individuálnej výnimky na základe článku 81 ods. 3 ES, by dohoda o cenách bola absolútne neplatná podľa odseku 2 tohto článku.

73 Naopak, ak by jednostranná zmena zmluvy, o ktorú ide vo veci samej, viedla k tomu, že doložka týkajúca sa maloobchodnej ceny ropných výrobkov bude v súlade s pravidlami hospodárskej súťaže, na uvedenú zmluvu by sa pod podmienkou, že spĺňa podmienky stanovené nariadením č. 2790/1999, vzťahovala skupinová výnimka. Ako však správne uvádza generálny advokát v bode 94 svojich návrhov, táto zmena nemôže spôsobiť retroaktívnu platnosť uvedenej zmluvy vzhľadom na skupinovú výnimku podľa nariadenia č. 1984/83.

74 Z ustálenej judikatúry totiž vyplýva, že pokiaľ sú splnené podmienky uplatnenia článku 81 ods. 1 ES a dotknutá dohoda neodôvodňuje poskytnutie výnimky na základe článku 81 ods. 3 ES, neplatnosť podľa odseku 2 tohto článku môže namietať každý. Keďže ide o absolútnu neplatnosť, táto neplatnosť môže ovplyvniť všetky minulé aj budúce účinky dotknutej dohody (rozsudok z 13. júla 2006, Manfredi a i., C-295/04 až C-298/04, Zb. s. I-6619, bod 57 a citovaná judikatúra).

75 Otázka, či neplatnosť doložky týkajúcej sa určenia maloobchodnej ceny ropných výrobkov má za následok, že zmluva, o ktorú ide vo veci samej, sa stane absolútne neplatnou v celom rozsahu, je predmetom prvej otázky písm. d), odpoveď, na ktorú je uvedená v bodoch 78 až 80 tohto rozsudku. V prípade, ak vnútroštátny súd konštatuje absolútnu neplatnosť uvedenej zmluvy ako celok, otázka, či sa daná zmluva môže stať opäť platnou po zmene doložky o predajnej cene, patrí, ako správne uvádza Komisia Európskych spoločenstiev, do vnútroštátneho zmluvného práva.

76 Z predchádzajúceho vyplýva, že je potrebné odpovedať na druhú otázku písm. c), že články 10 až 13 nariadenia č. 1984/83 sa majú vykladať v tom zmysle, že vylučujú uplatnenie skupinovej výnimky na zmluvu o výhradnom zásobovaní, ktorá stanovuje určenie maloobchodnej ceny dodávateľom. Je úlohou vnútroštátneho súdu

preskúmať, či zmluvnú doložku týkajúcu sa tejto predajnej ceny možno podľa vnútroštátneho práva zmeniť jednostranným povolením dodávateľa, ako je povolenie vo veci samej, a či sa absolútne neplatná zmluva môže stať platnou v dôsledku zmeny tejto zmluvnej doložky, ktorá ju uvedie do súladu s článkom 81 ods. 1 ES.

O dôsledkoch prípadnej neplatnosti dohody podľa článku 81 ods. 2 ES

77 Svojou prvou otázkou písm. d) sa vnútroštátny súd pýta, či sa absolútna neplatnosť podľa článku 81 ods. 2 ES vzťahuje na zmluvu, o ktorú ide vo veci samej, ako celok alebo len na doložky, ktoré sú v rozpore s odsekom 1 tohto článku.

78 V tomto ohľade treba pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora sa absolútna neplatnosť dohody v zmysle článku 81 ods. 2 ES uplatňuje len na časti dohody, ktoré postihuje zákaz uvedený v odseku 1 tohto článku, alebo na dohodu ako celok, pokiaľ sú tieto časti zjavne neoddeliteľnou súčasťou dohody ako takej (pozri najmä rozsudky z 30. júna 1966, LTM, 56/65, Zb. s. 337, 360, a Delimitis, už citovaný, bod 40).

79 Ak tieto časti možno od dohody oddeliť, na dôsledky neplatnosti pre všetky ostatné časti dohody alebo ostatné povinnosti vyplývajúce z dohody sa nevzťahuje právo Spoločenstva. Je teda úlohou vnútroštátneho súdu, aby na základe uplatniteľného vnútroštátneho práva posúdil rozsah a dôsledky prípadnej neplatnosti určitých zmluvných doložiek podľa článku 81 ods. 2 ES (pozri najmä rozsudky z 18. decembra 1986, VAG France, 10/86, Zb. s. 4071, body 14 a 15; Cabour, už citovaný, bod 51, ako aj z 30. novembra 2006, Brünsteiner a Autohaus Hilgert, C-376/05 a C-377/05, Zb. s. I-11383, bod 48).

80 Preto je potrebné odpovedať na prvú otázku písm. d), že absolútna neplatnosť podľa článku 81 ods. 2 ES sa vzťahuje na zmluvu ako celok len v prípade, ak doložky, ktoré sú v rozpore s odsekom 1 tohto článku nemožno od zmluvy ako takej oddeliť. V opačnom prípade následky neplatnosti vzhľadom na ostatné časti zmluvy nepatria do pôsobnosti práva Spoločenstva.

O trovách

81 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (tretia komora) rozhodol takto:

1. **Zmluva o výhradnom zásobovaní pohonnými hmotami a palivami, ako aj mazivami a podobnými výrobkami, môže patriť do pôsobnosti článku 81 ods. 1 ES, pokiaľ prevádzkovateľ čerpacej stanice na seba v nezanedbateľnom rozsahu preberá jedno alebo viaceré finančné a obchodné riziká spojené s predajom týchto výrobkov tretím osobám a táto zmluva obsahuje ustanovenia spôsobilé narušiť hospodársku súťaž, akou je aj doložka o určení maloobchodnej ceny. V prípade, ak prevádzkovateľ čerpacej stanice na seba tieto riziká nepreberá alebo preberá len ich zanedbateľnú časť, do pôsobnosti uvedeného ustanovenia patria len povinnosti uložené prevádzkovateľovi v rámci sprostredkovateľských služieb, ktoré poskytuje zastúpenému, akými je záväzok výhradného nákupu a nekonkurovania. Je úlohou vnútroštátneho súdu okrem iného preskúmať, či následkom zmluvy uzavretej 7. februára 1996 medzi spoločnosťou CEPSA Estaciones de Servicio SA a spoločnosťou LV Tobar e Hijos SL je vylúčenie, obmedzenie alebo skreslenie hospodárskej súťaže v zmysle článku 81 ES.**

2. Na zmluvu o výhradnom zásobovaní, akou je zmluva uvedená v predchádzajúcom bode tohto výroku, sa môže vzťahovať skupinová výnimka podľa nariadenia Komisie (EHS) č. 1984/83 z 22. júna 1983 o uplatňovaní článku [81] ods. 3 Zmluvy na kategórie dohôd o výhradnom nákupe [*neoficiálny preklad*], zmeneného a doplneného nariadením Komisie (ES) č. 1582/97 z 30. júla 1997, pokiaľ spĺňa maximálnu dĺžku desať rokov stanovenú v článku 12 ods. 1 písm. c) tohto nariadenia a dodávateľ prizná prevádzkovateľovi čerpacej stanice odplatou za výhradný nákup významné ekonomické výhody, ktoré prispejú k zlepšeniu distribúcie, uľahčia inštaláciu alebo modernizáciu čerpacej stanice a znížia distribučné náklady. Je úlohou vnútroštátneho súdu posúdiť, či sú tieto podmienky splnené v konaní vo veci samej.

3. Články 10 až 13 nariadenia č. 1984/83 zmeneného a doplneného nariadením č. 1582/97 sa majú vykladať v tom zmysle, že vylučujú uplatnenie skupinovej výnimky na zmluvu o výhradnom zásobovaní, ktorá stanovuje určenie maloobchodnej ceny dodávateľom. Je úlohou vnútroštátneho súdu preskúmať, či zmluvnú doložku týkajúcu sa tejto predajnej ceny možno podľa vnútroštátneho práva zmeniť jednostranným povolením dodávateľa, ako je povolenie vo veci samej, a či sa absolútne neplatná zmluva môže stať platnou v dôsledku zmeny tejto zmluvnej doložky, ktorá ju uvedie do súladu s článkom 81 ods. 1 ES.

4. Absolútna neplatnosť podľa článku 81 ods. 2 ES sa vzťahuje na zmluvu ako celok len v prípade, ak doložky, ktoré sú v rozpore s odsekom 1 tohto článku nemožno od zmluvy ako takej oddeliť. V opačnom prípade následky neplatnosti vzhľadom na ostatné časti zmluvy nepatria do pôsobnosti práva Spoločenstva.

Podpisy